

**TL OLARAK DÜZENLENMESİ ZORUNLU
SÖZLEŞMELER VE SÖZLEŞMELERİN TL'YE
DÖNDÜRÜLMESİ**

Audit-Turkey
NTS

Nedim Tolga Süer
YMM, Bağımsız Denetçi, E. Hesap Uzmanı
tolga.suer@audit.com.tr

KAYNAKLAR

- **Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 85 Sayılı Cumhurbaşkanı Kararı (13.09.2018 tarihli Resmi Gazete)**
- **Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2008-32/34)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2018-32/51) (06.10.2018 tarihli Resmi Gazete)**
- **Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2008-32/34)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2018-32/52) (16.11.2018 tarihli Resmi Gazete)**
- **Damga Vergisi Sirküleri/22 (Türk Parasına Uyarlanacak Sözleşmelerde Damga Vergisi)**

SUNUM PLANI

- *Uygulama Hakkında*
- *TL Olarak Düzenlenmesi Zorunlu Sözleşmeler*
- *Döviz Olarak Düzenlenebilecek Sözleşmeler*
- *Sözleşmelerin TL'ye Döndürülmesi*
- *Diğer Hususlar*

Uygulama Hakkında

85 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararıyla, 32 Sayılı Karar'da yapılan değişlikle

- TR'de yerleşik kişilerin, Bakanlıkça belirlenen haller dışında, kendi aralarındaki menkul, gm alım satım, menkul ve gm kiralama, iş, hizmet ve eser sözleşmelerinde sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılamaz
- Yasak kapsamında olup daha önce akdedilmiş sözleşmeler 30 gün içinde TL'ye döndürülecektir.

Uygulama Hakkında

- *Hazine ve Maliye Bakanlığı internet sitesinde yaptığı basın açıklamasında;*
- **Döviz cinsinden girdi maliyetler veya yükümlülüklerin değerlendirmeye alınacak hususların başında geleceği**
- **Kapsamın ekonomik faaliyetleri sıkıntıya sokmayacak şekilde belirleneceği**

ifade edilmiştir.

- **6 Ekim 2018 ve 16 Kasım 2018 tarihli Tebliğlerle ise dövizli işlemler yasağının kapsamı belirlenmiştir.**

TL Olarak Düzenlenmesi Zorunlu Sözleşmeler

- *Konut ve çatılı işyeri dahil gayrimenkul satış sözleşmeleri (konusu yurtiçinde yer alan gayrimenkuller olan)*
- *Konut ve çatılı işyeri dahil gayrimenkul kira sözleşmeleri (konusu yurtiçinde yer alan gayrimenkuller olan)*
- *Türkiye’de ifa edilecek iş sözleşmeleri*
- *Danışmanlık, aracılık ve taşımacılık dahil hizmet sözleşmeleri (Dövizli olarak düzenlenebilecekleri belirtilenler hariç)*
- *Eser sözleşmeleri (döviz cinsinden maliyet içerenler hariç)*
- *Taşıt satış sözleşmeleri (2. Tebliğ’deki düzenlemeye göre iş makinaları sözleşmeleri dövizli olarak düzenlenebilir.)*
- *Taşıt kira sözleşmeleri (2. Tebliğ’deki düzenlemeye göre iş makinaları sözleşmeleri dövizli olarak düzenlenebilir.)*

Dövizli Olarak Düzenlenebilecek Sözleşmeler

- *Yurtdışında ifa edilecek iş sözleşmeleri*
- *Türkiye vatandaşı olmayan kişilerin taraf oldukları hizmet sözleşmeleri*
- *İhracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri*
- *Türkiye'de yerleşik kişilerin yurt dışında gerçekleştirecekleri faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri*
- *Türkiye'de başlayıp yurtdışında sonlanan, yurtdışında başlayıp Türkiye'de sonlanan veya yurt dışında başlayıp yurtdışında sonlanan tüm hizmet sözleşmeleri (2. Tebliği)*
- *Döviz cinsinden maliyet içeren eser sözleşmeleri (2. Tebliğ)*
- *Menkul satış sözleşmeleri (taşıt satış sözleşmeleri TL olarak düzenlenmelidir)*

Dövizli Olarak Düzenlenebilecek Sözleşmeler

- Menkul kira sözleşmeleri (taşıt kiralama sözleşmeleri TL olarak düzenlenmelidir)
- Bilişim teknolojileri kapsamında yurt dışında üretilen yazılımlara ilişkin satış sözleşmeleri ile yurt dışında üretilen donanım ve yazılımlara ilişkin lisans ve hizmet sözleşmeler (Yurt içinde üretilen yazılım ve donanımlara ilişkin lisans ve hizmet sözleşmelerinde sözleşme bedellerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkün değildir.)
- 4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu ile 491 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda tanımlanan gemilere ilişkin finansal kiralama ve leasing sözleşmeleri
- Yurt içinden veya yurt dışından temin edilen krediler (32 sayılı karar 17 ve 17/A maddeleri)
- Türk vatandaşı olmayan Türkiye'de yerleşik kişilerin taraf olduğu iş sözleşmeleri

Dövizli Olarak Düzenlenebilecek Sözleşmeler

- *Kamu kurum ve kuruluşları ile Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı şirketlerinin taraf olduğu gayrimenkul satış ve gayrimenkul kiralama dışında kalan sözleşmeler*
- *Kamu kurum ve kuruluşlarının taraf olduğu döviz cinsinden veya dövize endeksli ihaleler, sözleşmeler ve milletlerarası antlaşmaların ifası kapsamında olmak kaydıyla; yüklenicilerin üçüncü taraflarla akdedeceği gayrimenkul satış, gayrimenkul kiralama ve iş sözleşmeleri dışında kalan sözleşmeler*
- *Hazine ve Maliye Bakanlığının Kamu Finansmanı ve Borç Yönetimi Kanunu kapsamında gerçekleştirdiği işlemlerle ilgili olarak bankaların taraf olduğu sözleşmeler*
- *Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye'de bulunan; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, doğrudan veya dolaylı olarak yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin taraf olduğu iş ve hizmet sözleşmeleri*

Dövizli Olarak Düzenlenebilecek Sözleşmeler (2. Tebliğ ile getirilen istisnalar)

- ▶ Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan Türkiye'de yerleşik kişilerin veya dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye'de bulunan; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, doğrudan veya dolaylı olarak yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin veya ortak kontrol ve/veya kontrolüne sahip bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin alıcı veya kiracı olarak taraf oldukları gayrimenkul satış ve gayrimenkul kiralama sözleşmelerinde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılabilecektir.
- ▶ Kültür ve Turizm Bakanlığından belgeli konaklama tesislerinin işletilmesi amacıyla kiralanmasıyla ilgili gayrimenkul kiralama sözleşmelerinde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılabilecektir.
- ▶ Gümrüksüz satış mağazalarının kiralanmasına ilişkin gayrimenkul kiralama sözleşmelerinde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılabilecektir.
- ▶ Konusu serbest bölgelerde yer alan gayrimenkuller olan, konut ve çatılı iş yeri dâhil gayrimenkul satış ve kiralama sözleşmeleri

Dövizli Olarak Düzenlenebilecek Sözleşmeler

Aşağıdaki kişiler Türkiye'de yerleşik kişilerle döviz cinsinden veya dövize endeksli bedeller içeren gayrimenkul satış, gayrimenkul kiralama ve iş sözleşmeleri haricinde döviz cinsinden veya dövize endeksli bedeller içeren sözleşmeleri düzenleyebilirler:

- ▶ Türkiye'de yerleşik yolcu, yük veya posta taşıma faaliyetinde bulunan ticari havayolu işletmeleri
- ▶ hava taşıma araçlarına, motorlarına ve bunların aksam ve parçalarına yönelik teknik bakım hizmeti veren şirketler
- ▶ sivil havacılık mevzuatı kapsamında havalimanlarında yer hizmetleri yapmak üzere çalışma ruhsatı alan veya yetkilendirilen kamu ya da özel hukuk tüzel kişiliği statüsündeki kuruluşlar ile söz konusu kuruluşların kurdukları işletme ve şirketler ile doğrudan veya dolaylı olarak sermayelerinde en az %50 hisse oranına sahip olduğu ortaklıklar

Dövizli Olarak Düzenlenebilecek Sözleşmeler

- 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile bu Kanuna dayalı olarak yapılan düzenlemeler çerçevesinde sermaye piyasası araçlarının (yabancı sermaye piyasası araçları ve depo sertifikaları ile yabancı yatırım fonu payları da dahil olmak üzere) döviz cinsinden oluşturulması, ihracı, alım satımı ve yapılan işlemlere ilişkin yükümlülüklerin döviz cinsinden kararlaştırılması mümkündür
- Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye'de bulunan; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, doğrudan veya dolaylı olarak yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin veya ortak kontrol ve/veya kontrolüne sahip bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin işveren veya hizmet alan olarak taraf olduğu iş ve hizmet sözleşmelerinde, sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılabilecektir.

Sözleşmelerin TL'ye Döndürülmesi

- 32 sayılı Karar'daki değişikliğin yürürlüğe girdiği 13.09.2018 tarihinden önce akdedilmiş bulunan ancak TL'ye çevrilmesi zorunlu bulunan sözleşmelerin TL'ye çevrilmesinde mutabakata varılamazsa, akdedilen sözleşmelerde döviz veya dövize endeksli olarak belirlenen bedeller, söz konusu bedellerin 2/1/2018 tarihinde belirlenen gösterge niteliğindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası efektif satış kuru kullanılarak hesaplanan Türk parası cinsinden karşılığının 2/1/2018 tarihinden bedellerin yeniden belirlendiği tarihe kadar Türkiye İstatistik Kurumunun her ay için belirlediği tüketici fiyat endeksi (TÜFE) aylık değişim oranları esas alınarak artırılması suretiyle belirlenir.

Sözleşmelerin TL'ye Döndürülmesi

- **Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın Geçici 8 inci maddesinin yürürlüğe girdiği tarihten önce akdedilen konut ve çatılı iş yeri kira sözleşmelerinde döviz veya dövize endeksli olarak belirlenen bedeller yukarıda yer alan düzenlemeye göre iki yıllık süre için Türk parası olarak belirlenir. Ancak, Türk parası olarak belirlemenin yapıldığı kira yılının sonundan itibaren bir yıl geçerli olmak üzere; anılan paragraf uyarınca Türk parası olarak belirlenen kira bedeli, taraflarca belirlenirken mutabakata varılamazsa, belirleme tarihinden belirlemenin yapıldığı kira yılının sonuna kadar Türkiye İstatistik Kurumunun her ay için belirlediği tüketici fiyat endeksi (TÜFE) aylık değişim oranları esas alınarak artırılması yoluyla belirlenir. Bir sonraki kira yılı Türk parası cinsinden kira bedeli ise, taraflarca belirlenirken mutabakata varılamazsa, önceki kira yılında geçerli olan kira bedelinin Türkiye İstatistik Kurumunun belirlediği tüketici fiyat endeksi (TÜFE) aylık değişim oranları esas alınarak artırılması yoluyla belirlenir ve belirlenen Türk parası cinsinden kira bedeli bu fıkrafta belirtilen iki yıllık sürenin sonuna kadar geçerli olur.**

Sözleşmelerin TL'ye Döndürülmesi

► ÖRNEK:

18.02.2017 tarihli 1.000 USD bedelli sözleşme, 11.10.2018 tarihinde TL'ye çevrilmiş olsun. 02.01.2018 tarihindeki USD kuru 3,7776 TL, bu tarihten 11.10.2018 tarihine kadarki TÜFE artışı da %19,37'dir.

Buna göre, 11.10.2018 tarihindeki sözleşme bedeli,
 $(1000 * 3,7776) * (1 + 0,1937) = 4.509,32$ TL olarak hesaplanacaktır.

18.02.2019'da bu defa, 11/10/2018 tarihinden 18.02.2019'a kadar aylık TÜFE değişim oranlarının 4 aylık toplamı (%6 varsayılmıştır) sözleşme bedeli belirlenmesinde esas alınacaktır.

Bu durumda, 18.02.2019 tarihinde sözleşme bedeli,
 $4.509,32 * (1 + 0,06) = 4.779,88$ TL olarak hesaplanacaktır.

18.02.2020'de; 18.02.2019 tarihinden 18.02.2020'ye kadar aylık TÜFE değişim oranlarının toplamı (%15 varsayılmıştır) esas alınacaktır:

$4.779,88 * (1 + 0,15) = 5.496,86$ TL

Diğer Hususlar

- Sözcleşme bedeli ve bu sözcleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlölükleri döviz cinsinden veya dövizde endeksli olarak kararlaştırılamayan sözcleşmeler kapsamında düzenlenecek kıymetli evraklarda yer alan bedellerin döviz cinsinden veya dövizde endeksli belirlenmesi mümkün değildir.
- Kira sözcleşmeleri kapsamında verilen depozitolar ve sözcleşmelerin ifası kapsamında dolaşıma girmiş kıymetli evraklar için TL'ye dönüşüm zorunluluğu bulunmamaktadır. (2. Tebliğ)
- Türkiye'de yerleşik kişilerin yurt dışındaki; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, işlettiği veya yönettiği fonlar, yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketler ile doğrudan ya da dolaylı olarak sahipliklerinde bulunan şirketler Türkiye'de yerleşik olarak değerlendirilir. (2. Tebliğ'de yapılan değişikle sözleşmenin yurt dışında ifa edilmesi durumunda Türkiye'de yerleşik sayılmayacaklardır.)

Diğer Hususlar

- Döviz cinsinden veya dövizle endeksli olarak kararlaştırılması mümkün olmayan sözleşmelerde, sözleşmenin TL üzerinden yapılıp faturanın döviz üzerinden düzenlenmesi mümkün değildir.
- Uluslararası piyasalarda fiyatı döviz cinsinden belirlenen kıymetli madenlere ve/veya emtiaya endekslenen ve/veya dolaylı olarak dövizle endekslenen sözleşmeler, 32 sayılı Karar'ın 4 üncü maddesini (g) bendi uygulaması kapsamında dövizle endeksli sözleşme olarak değerlendirilir.) (Dövizli işlemler yasağının; sözleşme bedellerinin, fiyatı dolaylı olarak dövizle endekslenen altın, petrol vb. kıymetli maden ve/veya emtialar baz alınarak belirlenmesi yoluyla aşılması mümkün değildir.(2. Tebliğ ile yapılan değişiklikle, taşımacılık faaliyetlerine ilişkin hizmet sözleşmelerinde akaryakıt fiyatlarına endeksleme yapılması mümkün hale gelmiştir.)

Diğer Hususlar-Damga Vergisi

- Sözleşme bedellerinin TL'ye çevrilmesine ilişkin olarak düzenlenen kağıtlardan aşağıdaki şartların birlikte sağlanması halinde damga vergisi aranmayacaktır.
 - Sözleşmelerin diğer maddelerinde bir değişiklik yapılmaksızın münhasıran bedele ilişkin düzenleme yapılması,
 - Yapılacak değişiklik sonrası Türk Lirası cinsinden belirlenecek toplam bedelin, ilk sözleşmede yer alan döviz cinsinden bedel ile değişikliğe ilişkin kağıdın düzenlendiği tarihteki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca ilan edilen cari döviz satış kurunun çarpımı suretiyle bulunacak tutarı geçmemesi, (Örneğin, 100.000 USD bedelli bir sözleşmenin 14.09.2018 tarihinde TL'ye çevrilmesi durumunda; 14.09.2018 tarihinde geçerli döviz satış kuru olan 6,3681 esas alınarak düzenlenen kağıdın 636.810 TL'yi ($100.000 \times 6,3681$) geçmemesi durumunda sözleşmede damga vergisi aranmayacaktır)
 - İlk sözleşmeye atıf yapılmış olması

Diğer Hususlar-Damga Vergisi

- Düzenlenen kağıdın, yabancı para ile düzenlenen sözleşmenin (ilk sözleşmenin) diğer maddelerinde bir değişiklik yapılmaksızın, düzenlendiği tarihteki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz satış kurlarına göre hesaplanacak tutardan daha yüksek bir bedel içermesi durumunda, ilk sözleşmedeki damga vergisinin azami tutardan ödenmemiş olması kaydıyla, artan tutar üzerinden damga vergisine tabi tutulması gerekmektedir.
- (Yukarıdaki örnekte yer alan kağıdın bedeli 636.810 Türk Lirasını geçerse, artan tutar üzerinden nispi damga vergisi alınacaktır.) (Görüşümüze göre, düzenlenen kağıttan istenebilecek damga vergisi tutarı, azami tutardan ilk sözleşmedeki damga vergisinin düşülmesinden sonra kalan tutardan daha yüksek olamayacaktır)

Diğer Hususlar-Damga Vergisi

- ▶ TL'ye uyarlama tarihinde, işin bir kısmının tamamlanmış olması halinde, bakiye iş için düzenlenen kağıtta ilk sözleşme bedeli de bakiye işe isabet eden değer olarak dikkate alınacaktır. (Yukarıdaki örnekten devam edersek, 14/9/2018 tarihi itibarıyla sözleşmeye konu işin %60'ının tamamlandığı durumda, kalan %40'lık kısmı için ilk sözleşmenin bedeli, $(40.000 \text{ USD} \times 6,3681)$ 254.724 Türk Lirası olarak dikkate alınacaktır.)

Diğer Hususlar-Damga Vergisi

- **Damga vergisinin azami tutardan ödenmiş olması halinde ise, değişikliğe ilişkin kağıdın yukarıda belirtilen şartları taşıması halinde, artan bedel nedeniyle bu kağıttan ayrıca damga vergisi aranmayacaktır.**
- **Düzenlenen kağıdın, ilk sözleşme yerine yeni bir sözleşme olarak veya aynı sonucu doğuracak şekilde bedel dışındaki unsurları da değiştirecek şekilde düzenlenmesi halinde, bu kağıt genel hükümler çerçevesinde damga vergisine tabi olacaktır.**

TEŐEKKÜR EDERİZ

tolga.suer@audit.com.tr

Audit-Turkey
NTS